

Jan Troedsson

F. 1942

Verksamhetsperiod på Ringhals: 1976-2009

Intervjuad: mars 2013

”En person från Västerås hade kört till Finland och hämtat ventilerna i sin gamla Saab. Han hade lastat in de två 80-kilosventilerna, en i baksätet och en i kofferten. Jag lastade ur dem och förberedde direkttransport in i reaktorinneslutningen för insvetsning.”

Jan är född och uppvuxen i Skånes Vårsjö, ett litet samhälle mellan Markaryd och Örkelljunga. Han växte upp i ett litet lantbrukarhem utan några extravaganser. I det lilla samhället fanns lanthandel, post och järnvägsstation och han gick i folkskolan i Skånes Fagerhult.

– I omgivningarna fanns ingen kommunal service att tala om. När man exempelvis skulle till tandläkaren fick man ta tåget till grannkommunen, vilket var en stor händelse i en ung mans liv, minns Jan.

Jans mor avled när han bara var en vecka gammal. Hans far gifte senare om sig och Jan fick sedan tre halvbröder. Av syskonen är det bara Jan som studerat vidare, till civilingenjör.

– Det var ingen i familjen som var beläst, utan det var bara slit och släp som gällde.

Jan inledde sin yrkesbana i 14-årsåldern efter sjuårig skolgång med diverse arbeten.

– Jag jobbade på sågverk, tröskverk, skogsarbete, jobbade på lanthandel där jag som 16-åring bar 100-kilossäckar på ryggen trappa upp och trappa ner, och körde ut gödning till traktens bönder.

Vid 19-års ålder gjorde han rekryten och sökte därefter till FN-tjänst. År 1962 tjänstgjorde han i Gaza, 1963 i Kongo och avslutade 1965 på Cypern.

Efter denna tid började Jan ta sig allvarliga funderingar på sin framtid, särskilt när han såg att när orken började tryta på

Jan Troedsson - en av veteranerna som njuter av pensionen efter ett långt arbetsliv på Ringhals

äldre arbetskamrater var det i princip bara städning av fabrikslokalerna att välja på. Det kändes inte som att han gick en lysande framtid till mötes.

Stöttande hustru

Jan beslöt sig för att börja studera, stöttad av sin blivande hustru. Han läste in realkompetens och gymnasieutbildning med maskinteknisk inriktning. Fjärde året gjorde han, påhejad av hustrun, på Chalmers, även om det först verkade ouppnåeligt med tanke på hans bakgrund. Han fortsatte läsa vidare vid Chalmers och blev tillslut civilingenjör. Vid denna tid var han även trebarnspappa.

Efter examen möttes Jan av en tuff arbetsmarknad. Dock fick han ett erbjudande från Ringhals och började där 1 augusti 1976. Ringhals låg ju dessutom närmare hemtrakterna i Skåne än vad Kungälv gjorde, där familjen var bosatt.

– Det kändes bra att bryta upp från Kungälv eftersom familjen inte trivdes så bra där, minns Jan.

Jan har i princip varit engagerad i projektverksamheten under hela sin anställningstid. Han arbetade som projektledare fram till slutet av 80-talet och därefter som projektchef under 12-13 år. Han växlade därefter över till montagechef, ett jobb han hade under drygt fyra år.

Jans första arbetsuppgift var att ta hand om restarbetslistorna

för R2. Det kändes som om restlistan innehöll hur många jobb som helst, eftersom den innehöll jobb som samlats ända sedan man byggde stationen. Det var ju ingenting att göra åt dessa listor just då så Jan uppmanades att gå ut i stationen för att, i första hand, lära sig att hitta i de olika utrymmena.

Det var ingen som hade tid till att guida, så Jan fick helt på egen hand utforska stationen.

På vift i kärnkraftverket

– Jag kommer väl ihåg att jag gick runt i den vita overallen, skoskydd och blå hjälm och att i min iver att lära mig stationen, helt plötsligt befann mig i totalavsaltningen. Där fick jag inte vara! Förmodligen passerade jag en dörr som inte var låst.

Han visades tillbaka till kontrollerat område. Han fortsatte med att läsa igenom alla systembeskrivningar på R1 och R2 ifrån början till slut. Detta varvades med rundvandringar i stationen. Detta pågick under några månader. Jan säger att detta var till stor nytta för de kommande arbetsuppgifterna.

– Det första egentliga jobbet jag fick ansvar för, var modifieringen av Spent Resin-tankens på R2. Systemet skulle byggas om och för det krävdes att tanken tömdes på jonbytarmassa.

– Tanken tömdes och massan flyttades över till 1:ans avfallsbyggnad för vidare behandling. Tanken skulle rengöras och dekontamineras p.g.a. den höga strålningen. *SMETJET* från Holland utförde jobbet. Projektledningen satt på huvudkontoret i Räcksta men ansvaret lades över på mig.

Materialtransport i baksätet på en Saab

I betonglabbet gjordes många tester med olika betongblandningar eftersom jonbytarmassorna innehöll grundämnet bor, vilket innebär att betongen inte vill härda.

Andra stora jobb som Jan var djupt involverad i var uppbyggnaden av PMRG på R2-R4 och SPRINT-projektet på R1. Jan ansvarade även för ombyggnad styrutrustningen på polarkranen i reaktorinneslutningen på R2, ett speciellt och besvärligt jobb med tanke på den korta tid som stod till förfogande. Trots detta genomfördes jobbet på utsatt tid.

– Arbetet med att införskaffa utrustning för att möjliggöra uttransport av förbrukat kärnbränsle till Clab i Oskarshamn, mellanlagret för använt kärnbränsle, var mycket intressant och givande. Ett arbete där det inte fanns några tidigare erfarenheter att luta sig mot, berättar Jan. Detta medförde många resor både inom och utom landet. Det var många projekt som kunde karaktäriseras som ”ur hand i mun”. Ett av dessa var de backventiler som skulle monteras i sprayledningarna på R2:

– En person från Västerås hade kört till Finland och hämtade ventilerna i sin gamla Saab och kom till Ringhals dagen innan de skulle in för att monteras. Han hade lastat in de två 80-kilosventilerna, en i baksätet och en i kofferten. Jag lastade ur dem och förberedde direkttransport in i reaktorinneslutningen för insvetsning.

Att växa och utvecklas i Vattenfall

– Jag tycker att Vattenfall i princip har stöttat mig i min utveckling och tagit vara på min potential. Vattenfall har varit en bra arbetsgivare. Det finns få arbetsplatser där man kan göra en livskarriär utan att byta arbetsgivare. Det har inte saknats ekonomiska resurser, åtminstone inte under min tid. Men man kan ju tycka att besparingarna på underhållet ibland kan ifrågasättas.

– De tio första åren på Ringhals var både vin och vatten. Orsaken till dessa stora variationer i trivsel och delaktighet berodde enligt min uppfattning på bristande och/eller dåligt ledarskap. Stundtals var självförtroendet i botten.

Frihet under ansvar gav luft under vingarna

Hösten 1986 erbjöd chefen för projektkontoret, som hanterade ändringsarbeten mot R3/R4, Jan jobb som ansvarig för ett stort delprojekt.

– Han gav mig frihet under ansvar och jag lärde mig mycket om projekthantering under de två och ett halvt år projektet varade. Utan de lärorika åren hade jag aldrig avancerat till projekt- och montagechef.

– Åren som projekt- och montagechef var otroligt spännande och utvecklande. Under den tiden var det många intressanta små och stora projekt som genomfördes. Det var stimulerande att leda kompetenta och engagerade medarbetare. Man fick arbeta både med mjuka och hårda frågor. Intressanta möten med både konsulter och leverantörer.

– Jag upplevde tiden vid kärnkraftomröstningen som lite jobbig. Jag kände mig ibland påhoppad och att vi på Ringhals sysslade med lite suspekt verksamhet. Jag sa ibland lite skämtsamt att jag jobbade i ”färskrubranschen”.

Splittrad men aldrig tveksam

Samtidigt insåg Jan att det inte fanns några reella alternativ till kärnkraften. Han irriterades ofta av tidningarnas svarta rubriker när de hade reportage om kärnkraften. Han var inte direkt inblandad i aktiviteterna kring omröstningen men han deltog gärna i diskussioner som uppstod och försvarade då kärnkraften. Jan har aldrig varit tveksam, men ibland kände han sig lite splittrad.

– I denna bransch finns inget utrymme för att göra fel i några situationer och det finns inte några gränser för pålagorna. Det kändes ibland som att man inte konkurrerade under samma villkor, funderar han.

I slutet av sin karriär på Ringhals arbetade Jan med affärs- och verksamhetsutveckling inom projektverksamheten. I syfte att säkra sin erfarenhet och sina kunskaper för sina efterföljare, avslutade Jan med en omfattande kunskapsöverföring och mentorskap under de sista fyra åren.

Blev mentor vid Chalmers

Jan uppnådde pensionsåldern i mars 2007 men fortsatte på Ringhals fram till september 2009. Orsaken att han valde att arbeta på "övertid" var att hans något yngre fru fortfarande jobbade. Det dröjde ytterligare 15 månader innan hans fru pensionerades. För Jans del passade denna lösning utmärkt.

– Jag har haft ett externt mentorskap vid företaget Epsilon och vid Chalmers efter min pension. Epsilon jobbar med teknik- och systemutveckling. Nu har jag dock av sagt mig dessa uppdrag. En av drivkrafterna till engagemanget var att få träffa ungdomar och att lyssna av hur de tänker, säger Jan.

Jan kan inte påstå att han längtar tillbaka till hemorten: hustrun och de numera vuxna fyra barnen har rotat sig i Halland. Alla barnen har haft sommarjobb på Ringhals, som de upplevde väldigt bra och utvecklande.

Jan hälsar på sina gamla arbetskamrater någon gång i kvartalet. I sin egenskap av styrelseordförande i Ringhalsveteranerna kan han relativt enkelt få passertillstånd till anläggningen.

– Veteranerna har gjort väldigt mycket för Ringhals. Jag skulle gärna se att Ringhals gav lite mer tillbaka och visa hur de värderar de cirka 300 medlemmarna.

Jan passar ofta sina fem barnbarn, pysslar med huset, reser lite och gör ibland ingenting alls!

– Det är härligt, jag bestämmer själv över dagen.